

Bilimsel Araştırma Yöntemleri

Bilim bize gerçeği vadeder, barışı ya da mutluluğu değil..!

Gustave Le Bon

Dr. Ali Gurbetoęlu
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

9. Araştırmanın Yöntemi

9.1. Araştırmanın Modeli

9.2. Evren ve Örneklem

9.3. Verilerin Toplanması

9.4. Veri Toplama Yöntem ve Araçları

9.5. Verilerin Analiz Edilmesi

9.6. Geçici Plan Hazırlamak

9.7. Çalışma Takvimi (Zaman Çizelgesi)

9. Araştırmanın Yöntemi

- Bilimsel çalışmalarda yöntemin büyük önemi vardır.
- Konunun özelliğine ve araştırmacının ilgisine göre kütüphane araştırması, anket, gözlem, mülakat, istatistik bilgiler, deney, vs. gibi yöntemlerden yararlanılabilir.

Araştırmanın “Yöntem” kısmında;

- Araştırmanın modeli
- Evren ve örneklem
- Verilerin toplanması
- Veri toplama araçları
- Verilerin analiz edilmesi kısımları bulunur.

- Günümüzde kaynakların bir bölümü kütüphanelerde basılı olarak bulunurken bazıları sadece elektronik ortamda yer almaktadır.
- Araştırmacılar geleneksel kütüphane kaynaklarının yanı sıra internet kaynaklarından da yararlanmak durumundadırlar.

[Geri Dön](#)

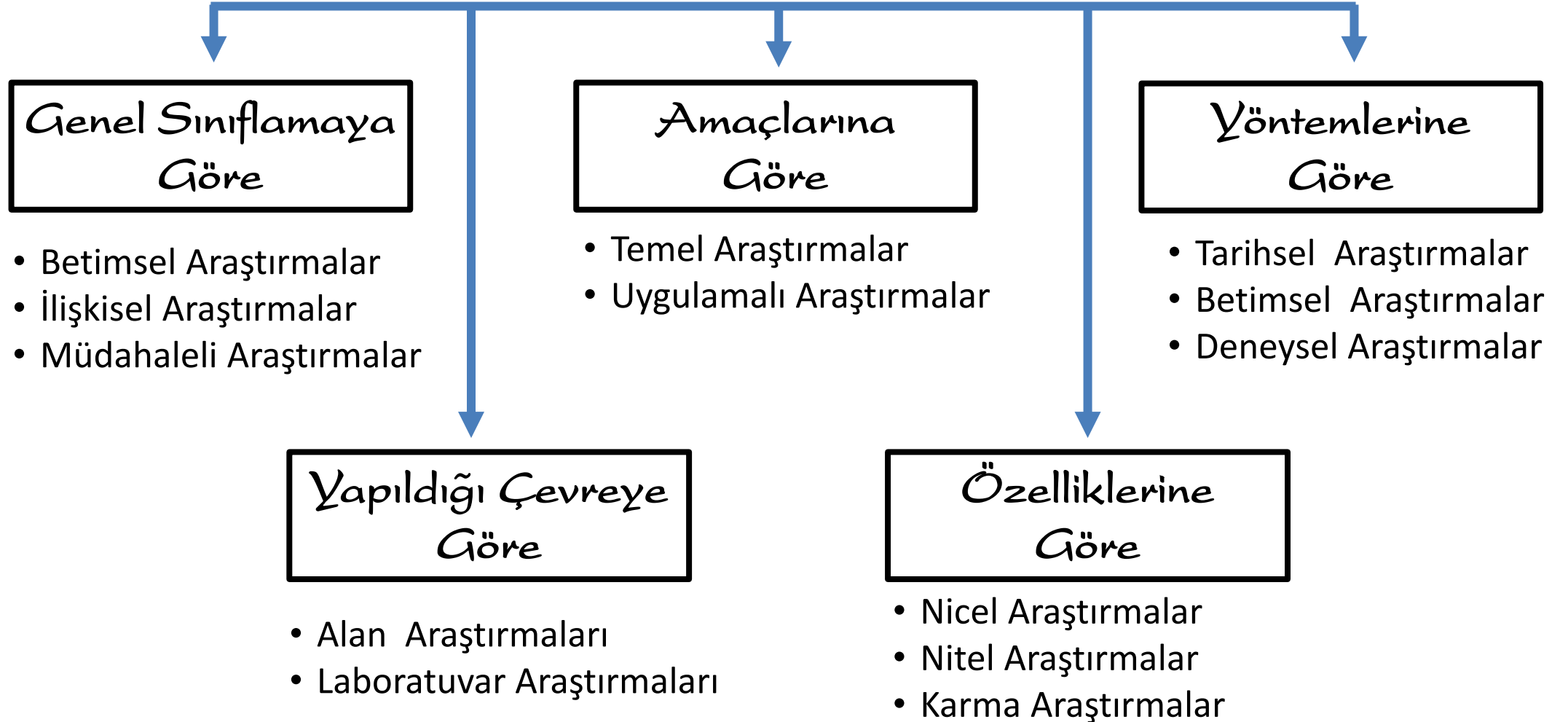
9.1. Araştırmanın Modeli

- Araştırma deseni (modeli), araştırmmanın **sorularını cevaplamak** ya da **hipotezlerini test etmek** amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bir **plan**dır.
- Diğer bir ifadeyle, araştırmanın amacına uygun olarak verilerin toplanıp çözümlenmesi ve yorumlanması için gerekli imkan ve şartların düzenlenmesidir.
- Yapılacak çalışma için ***araştırma modeli baştan belirlenir ve araştırma metninde belirtilir.***
- Bilimsel araştırmalar; amaçlarına, yöntemlerine, yapıldıkları yere, özelliklerine göre olmak üzere çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır.

[Geri Dön](#)

Bilimsel Araştırma Türleri

9.2. Evren ve Örneklem

b- Evren:

- Araştırma sonuçlarının, genellenmek istendiği elemanlar bütünü evrendir.
- **Evren**, araştırma sonuçlarının geçerli olacağı büyük gruptur.

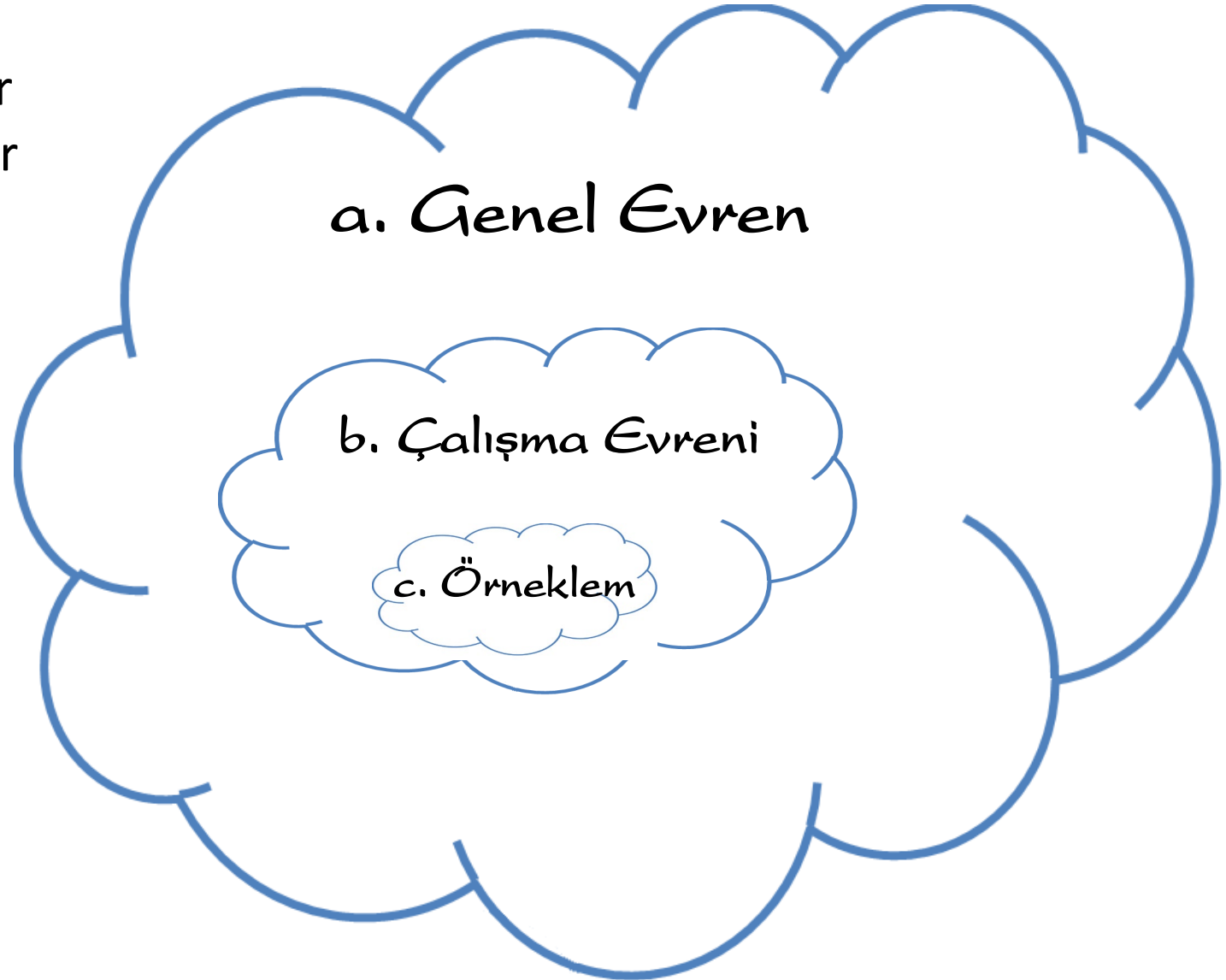

- **Evren birimi**, evrenin sınırlandırılmış bir parçasıdır.
- **Sayım**, evrenin tüm birimlerine ulaşılarak bilgilerin toplanmasıdır.
- **Hedef evren**, araştırmacının ulaşmak istediği, ancak ulaşması güç olan ve ideal seçimini yansıtan soyut evrendir.
- **Ulaşılabilir evren**, araştırmacının ulaşabileceği, gerçekçi seçimi olan somut evrendir.
- Araştırma evrenleri çok çeşitli olabilir. Evren, araştırılacak konuya göre değişir.
- Bir araştırmada evren genel olarak “insanlar” olduğu halde başka bir araştırmada “belli yaştakiler”, “belli cinsiyettekiler” şeklinde olabilir.

[Geri Dön](#)

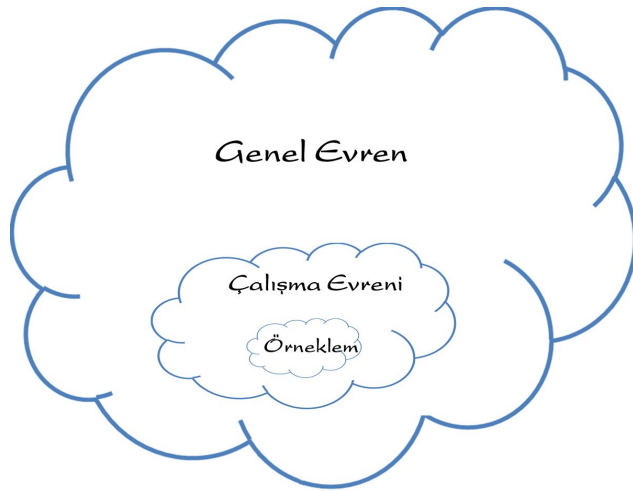
Örnek:

- a. İstanbul'daki tüm liseler
- b. İlçelerden seçilen liseler
- c. İlçe liselerinden seçilen örneklem

c- Örneklem:

- Evrenden belli kurallara göre seçilmiş ve evreni temsil yeterliği olabilecek küçük kümedir.
- Örneklem, evrenle ilgili çalışmak için seçilen evrenin sınırlı bir parçasıdır.
- Çoğu kez tüm evrene ulaşmak mümkün olmadığından evreni temsil edebilecek bir örneklem üzerinde çalışır.

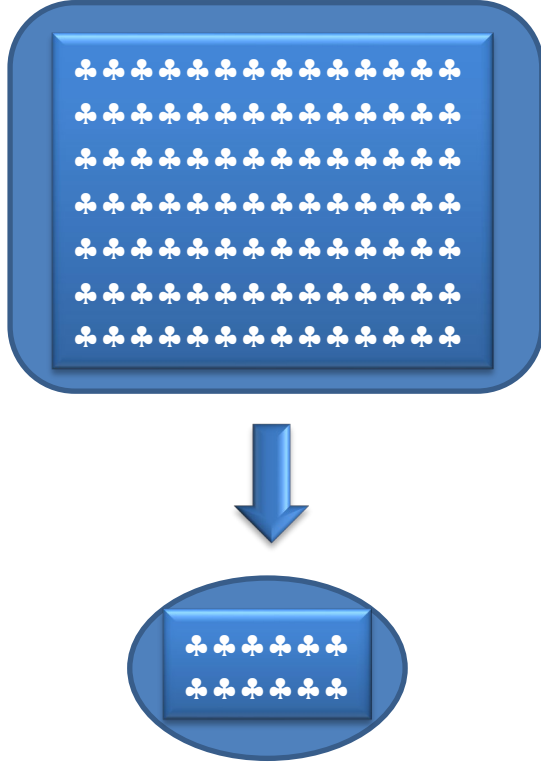
- Çalışmadan elde edilen sonuçlar ilgili evrene genellenir.
- Örneklem; Maliyet ve kontrol güçlükleri, etik zorluklar nedeniyle seçilir.
- Örnekleme, evrenden birim çekme işlemine denir.

Örneklem Büyüklüğü:

- Nicel araştırmalarda incelenen değişkenin sürekli ve süreksiz olmasına göre farklı formüller kullanılarak hesaplanır.
- Nitel araştırmalarda ise örneklem büyüklüğünü hesaplamada belli bir kural yoktur. Araştırmanın amacına ve sahip olunan imkanlara göre kararlaştırılır.

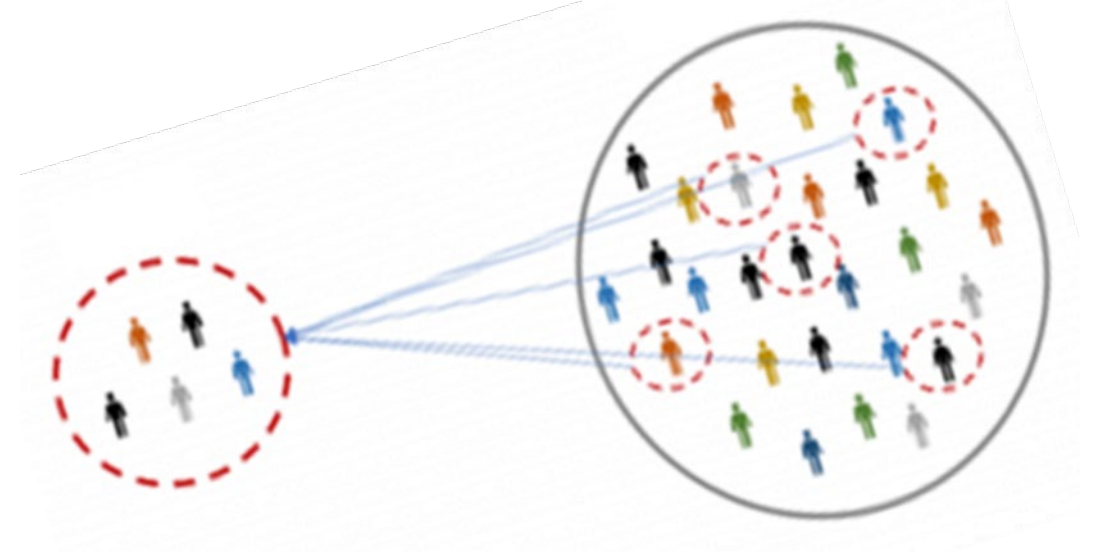
[Geri Dön](#)

Evren ve Örneklem

Evren

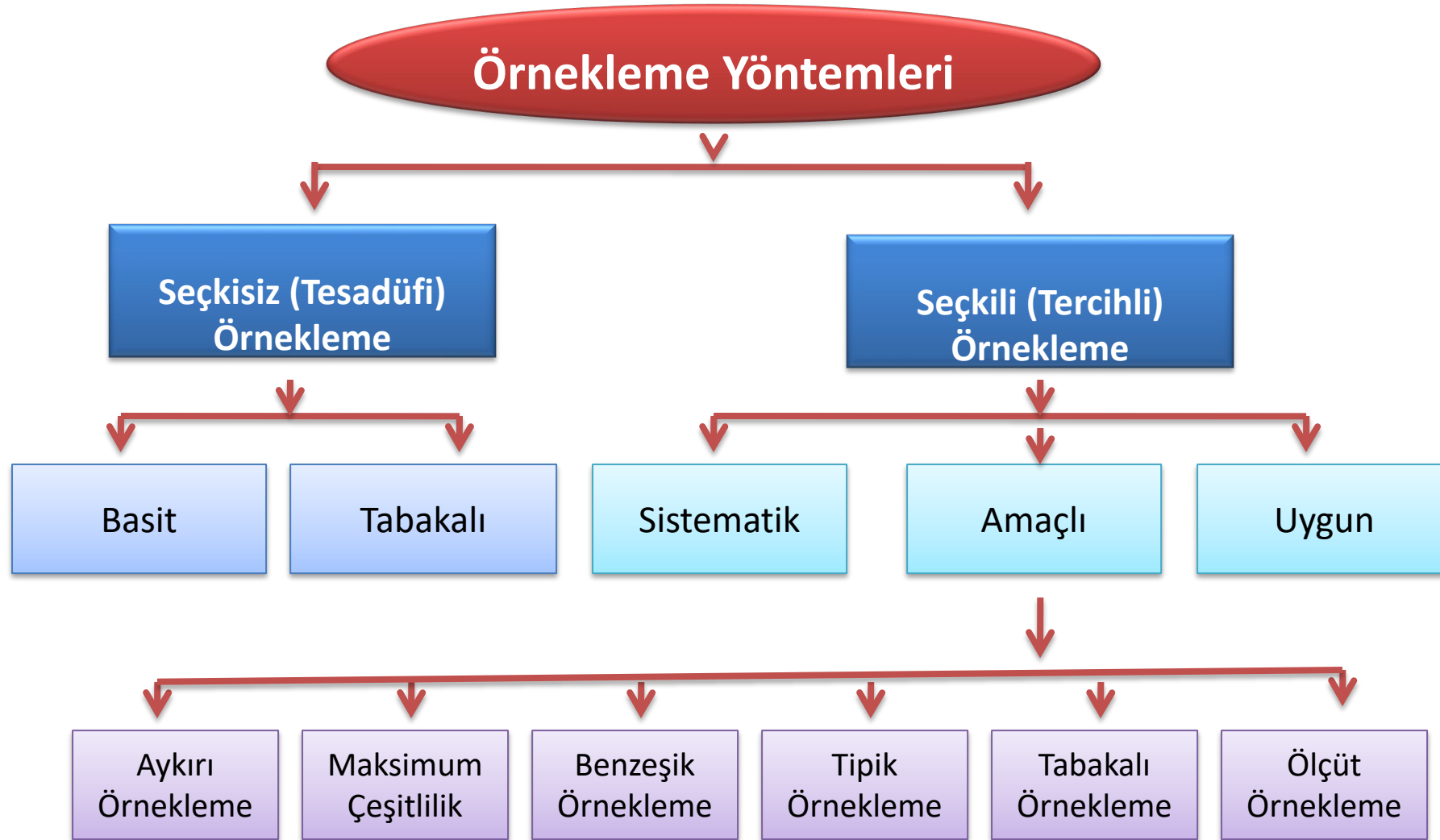
Örneklem

Örneklem; belli bir evrenden, o evreni temsil yeterliliği olduğu kabul edilen, belli kurallara göre seçilmiş küçük bir örnek, küçük bir kütledir.

Örneğin; Deniz kirliliğini araştırmak için alınan ***bir kavanoz su;*** “Örneklem”, ***suyu alma işlemi;*** “Örnekleme” ve ***deniz*** ise, “Evren”dir.

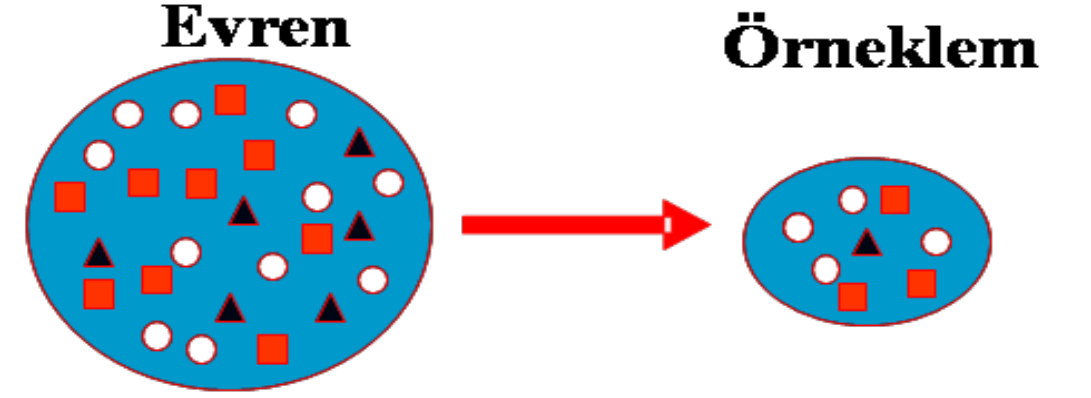
- **Örnekleme Yöntemleri:**
 - **Tek aşamalı örnekleme;** örnek için evrenden birim çekme işleminin tek aşamada tamamlanmasını; **çok aşamalı örnekleme** ise, iki ya da daha fazla aşamada tamamlanmasını gösterir.
 - **Seçkisizlik;** örneklemede temel alınan birimlerin örneklem için seçilme ihtimalinin eşit olmasıdır.
- **Örnekleme Yöntemlerinin Gruplandırılması:**
 - **Seçkisiz örnekleme yöntemleri;** evrenden örneklem için birim çekme işleminin seçkisizlik ilkesine uygun olarak yapıldığı örnekleme yöntemleridir.
 - **Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri;** örnekleme alınacak birimlerin seçkisizlik ilkesine bağlı olmaksızın belirlendiği yöntemlerdir.

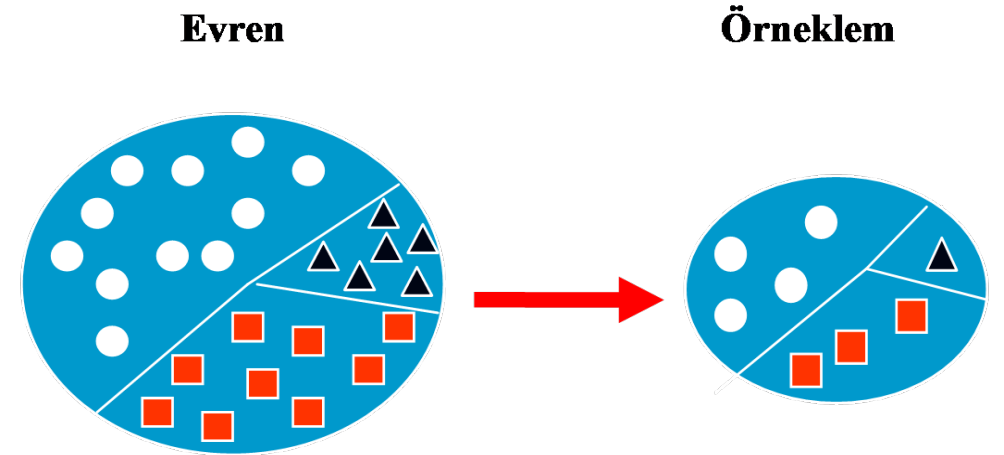
- **Seçkisiz Örneklem Yöntemleri:**

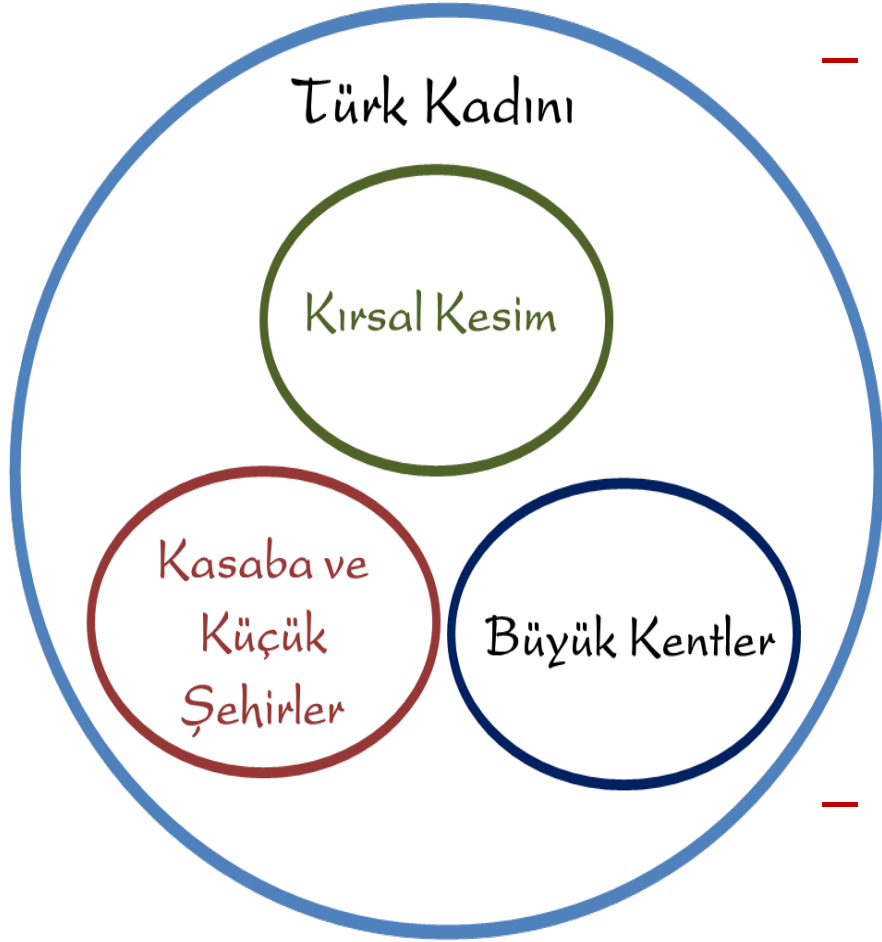
- **Basit seçkisiz örneklem:**

Oluşturulan evren listesinden örneklem birimlerinin seçkisiz olarak çekilmesidir

- **Tabakalı örneklem:** Evrendeki alt gruplar orantılı olarak seçilir. Alt birimlerden (alt evren) birim çekme işlemi seçkisiz örneklem yoluyla gerçekleştirilir.

- **Seçkili Örneklem Yöntemleri:**

- **Sistematiik Örneklem:** Birimlerin belli bir sistematiik izlenerek bulunan bir aralık ve başlangıç noktasına dayalı olarak örneklem seçilmesidir
- **Amaçlı Örneklem:** Derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Birimlerin örnekleme orantılı (evrendeki ağırlıkları oranında) yahut orantısız (her kümeden eşit sayıda) olarak temsil edilmeleri tercih işidir.
- **Uygun Örneklem:** Zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir.

- **Amaçlı Örneklem Yöntemleri:**

- **Aykırı Durum Örneklem:** Örneklem problemle ilgili olarak birbirine aykırı (uç) durumlardan, örneklerden oluşturulmasıdır
- **Maksimum Çeşitlilik Örneklem:** Örneklem problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumlardan oluşturulmasıdır
- **Benzeşik Örneklem:** Örneklem araştırmanın problemi ilgili olarak evrende yer alan benzeşik bir alt grubundan ya da durumundan oluşturulmasıdır
- **Tipik Durum Örneklem:** Örneklem araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumdan tipik olan biriyle oluşturulmasıdır
- **Tabakalı Amaçsal Örneklem:** Örneklem ilgilenilen belli alt grupların özelliklerini göstermek, betimlemek ve bunlar arasında karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla bu alt gruplardan oluşturulmasıdır
- **Ölçüt Örneklem:** Örneklem problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulmasıdır

9.3. Verilerin Toplanması

- Araştırmanın konusuna ilişkin kanıtlar olacağı düşünülen; kaydedilmiş, işlenmemiş ham bilgilerdir.
- Veriler; belli bir amaca ulaşabilmek için gerekli olan bilgiler ve henüz işlenmemiş kanıtlardır.
 - Olgusal veriler: (Betimlemeler)
 - Yargısal Veriler: (Görüşler, tutumlar)
- Araştırmacı verileri ya doğrudan gözlemde bulunarak ya da soru sorarak elde eder.
- Araştırmacı ayırım yapmaksızın konuyla ilgili tüm kaynakları gözden geçirmelidir.
- Bir kaynakta araştırma konusuyla ilgili bilgi bulunup bulunmadığı, içindekiler ve indekse bakılarak öğrenilebilir.

[Geri Dön](#)

9.4. Veri Toplama Yöntem ve Araçları

- Belirli amaçlar için toplanan bilgilere veri denir.
- Araştırmacının belirlediği probleme en uygun çözümü bulabilmesi uygun veri toplama yöntemi seçmesine bağlıdır.
- Nicel Veri : Bir deneyin sayılabilir, ölçülebilir özelliğini veren verilerdir.
- Nitel Veri : Bir deneğin niteliklerini belirten verilerdir.
- Başlıca veri toplama yöntemleri;
 - a. Gözlem
 - b. Görüşme
 - c. Anket
 - d. Ölçekler
 - e. Literatür taraması
 - f. Arşiv belgeleri;
 - g. İnternet araştırması

a. Gözlem

- Gözlem, herhangi bir ortamda oluşan davranışları ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir veri toplama tekniğidir.
- Belirlenmiş bir amaç için, bir olay, obje veya olgu müdahaleli veya müdahalesiz izlenir.
 - Süresine göre gözlem çeşitleri
 - Yapısına göre gözlem çeşitleri
 - Yapıldığı yere göre gözlem çeşitleri
 - Uygulama biçimine göre gözlem çeşitleri
- Gözlem yaparken önyargılardan ve sübjektif değerlerden kaçınmak gerekir.
- Bir toplumu araştıran kişinin düşüncesini harcamaların miktarı üzerine odaklaştırması harcamaların niteliği hakkında ki önemli verileri kaçırmasına neden olabilir.

[Geri Dön](#)

- Bir araştırma objesi hakkında iki türlü gözlemle bilgi elde edilir;

a) Gelişigüzel gözlem;

Objeyi tanımak için önceden belirlenmiş bir amaç, bir plan mevcut olmadığı gibi, bilgiler tesadüfî ilişkilerden elde edilir.

b) Sistemli gözlem;

Önceden belirlenmiş bir amaç ve plan mevcuttur. Aynı zamanda ölçme (anket, istatistik) sonuçlarından yararlanılarak da gözlem yapılabilir

b. Görüşme

- Görüşme, veri kaynaklarıyla görüşerek bilgi toplama yöntemidir.
- Görüşme, anket çalışmasına göre daha esnek bir yöntemdir ama aynı zamanda zaman ve mekan koşullarından da etkilenebilmektedir.
- Görüşme sırasında hem görüşen hem de görüşülen kişinin sübjektif değer yargılarının ve o anki psikolojilerinin toplanan veriler ve sonuçlara etkisi vardır.
- Ayrıca soruları soran kişinin bilgi, beceri ve deneyimi ile konuya hakimiyetinin görüşmenin neticesini önemli oranda etkileyeceği unutulmamalıdır.
- Araştırmada elde edilmek istenen amaca yönelik veri toplamada grup görüşmesi veya bireysel görüşme yapılır.
- Görüşmeler;
 - **Yapılandırılmış,**
 - **Yarı yapılandırılmış,**
 - **Yapılandırılmamış**

olmak üzere üç türüdür

Geri Dön

a. Yapılandırılmamış (Sohbet Tarzı) Görüşme;

- Araştırmacının gözlem amacıyla doğrudan ortama katıldığı alan araştırmalarında kullanılır
- Sorular, önceden hazırlanmaz, tabi halinde sohbet havasında sorulur.
- Sorular konuşmanın anlık akışı içinde kendiliğinden gelişir.
- Görüşme soruları görüşme sırasında açılan konulara göre değiştirilir.

b. Yarı Yapılandırılmış (Açık Uçlu) Görüşme;

- Dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi soru görüşülen her bireye aynı tarzda ve sırada sorulur.
- Bu görüşmede, görüşülen kişinin bireysel farklılıkları dikkate alınmaz.
- Önceki görüşme usullerindeki esneklik bu usulde yoktur. Görüşme sistematik olarak yapılır

c. Yapılandırılmış (Görüşme Formu Aracılığıyla) Görüşme;

- Araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların sorularla araştırılmasını güvence altına alır.
- Görüşmeci konuyla ilgili, önceden hazırladığı soruları veya ek sorular sorar.
- Görüşmeci, görüşme sırasında soruların şekil ve sırasını değiştirebilir.

ÖRNEK GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Konusu

Üniversite Öğrencilerinin Başlıca Sorunları

Yer : İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Tarih ve Saat :

Görüşmeci :

Giriş

Merhaba, benim adım, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencisiyim. "*Üniversite öğrencilerinin başlıca sorunları*" üzerine bir araştırma yapıyorum.

Amacım : Üniversite öğrencilerinin yaşadığı sorunları belirlemek ve olası çözüm yollarını araştırmaktır.

Çalışmanın önemi:

Üniversite öğrencilerinin başlıca sorunları ile ilgili düşüncelerinizi ve beklentilerinizi öğrenmek istiyorum.

Görüşme Soruları

- 1- Barınma sorunları nelerdir?
- 2- Ulaşım sorunları nelerdir?
- 3- Eğitim-Öğretim sorunları nelerdir?
- 4-
- 5-

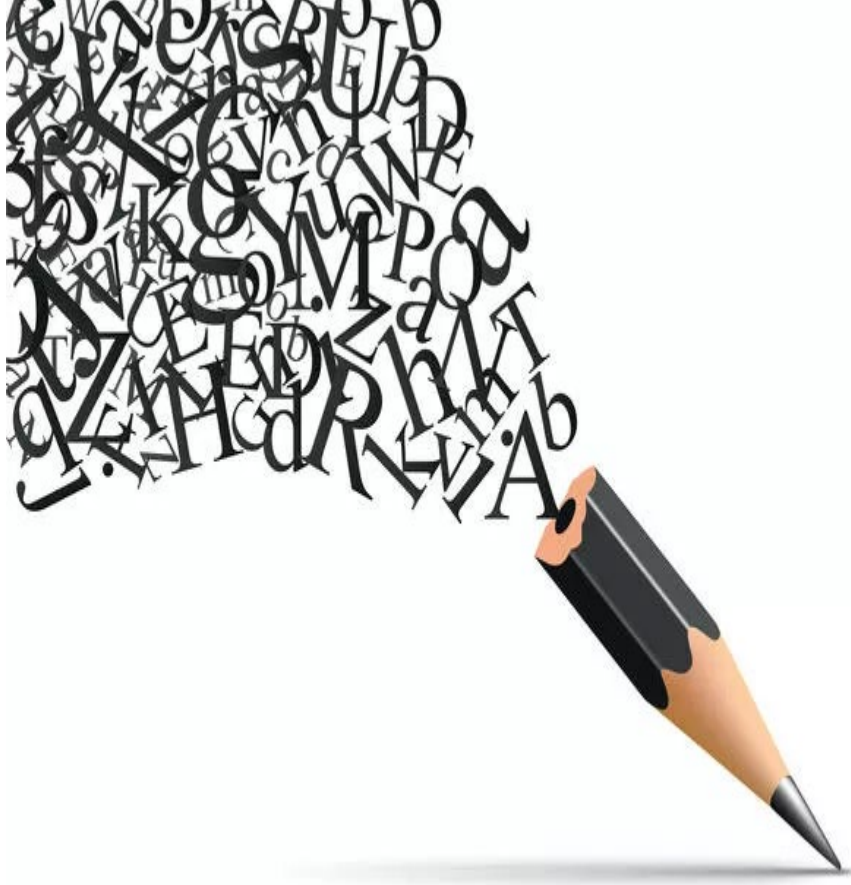
c. Anket

- Belli bir konuda tespit edilmiş hipoteze ya da sorulara bağlı olarak, bir evren ya da örnekleme oluşturan kaynak kişilere sorular yöneltmek suretiyle sistemli veri toplama tekniğidir.
- Bu teknikte kullanılan, araştırmamanın amacına uygun düzenlenmiş soru listesi de aynı isimle (anket) anılır.
- Anket tekniği, kolay, ucuz ve bilgileri doğrudan toplamaya uygun oluşu nedeniyle araştırmalarda çok sık kullanılır.
- Anket çalışmasında araştırmacının sübjektif değer yargılarından arınması ve objektif olabilmesi kolay değildir.
- Anket çalışmasında, araştırmacının hem konuyu hem de cevabı aranan soruları belirleyerek doğrudan müdahalesi vardır.
- Ayrıca sorular önceden belli olduğu için esneklik ortadan kalkar, cevap veren kişi, gri tonu tercih etse de siyahla beyaz arasında tercih zorunda kalır.
- Bu yüzden sadece sorulan sorularla sınırlı veri ve bilgi toplanabilir.

[Geri Dön](#)

Müşteri Hizmetleri Memnuniyet Anketi

Lütfen düşüncelerinizi bildirin

Aldığınız destek faydalı oldu mu?

- ☐ Çok faydalı oldu
- ☐ Faydalı
- ☐ Emin değilim
- ☐ Faydalı olmadı
- ☐ Hiç faydalı olmadı

Destek ekibimizin size ulaşması ne kadar sürdü?

- ☐ 0 - 10 dakika
- ☐ 10 - 30 dakika
- ☐ 1 - 3 saat
- ☐ 3 - 6 saat
- ☐ +6 saat

Destek elemanımızı değerlendiriniz

- Bazı durumlarda doğru soruların yanlış sorulduğu nedeniyle yanlış sonuçlar bile almak mümkündür.
- Bu nedenle araştırmacı konusunda çok iyi olmalı, anket yapacağı grubun özelliklerini iyi bilmeli, yanlış anlamaya meydan vermeyecek şekilde sorular hazırlamalıdır.
- Anket soruları; “açık uçlu” ve “kapalı uçlu” olmak üzere iki çeşittir:
 - **Açık uçlu sorular:** Cevaplayıcıya istediği cevabı yazabilme fırsatı verir.
 - O nedenle; sorularda kullanılan sözcükler dikkatle seçilmeli, objektif bilgi alabilme hedeflenmelidir.
 - Örnek: “Sizce kuşaklararası çatışmada temel sorunlar nelerdir?”
 - **Kapalı uçlu sorular:** Bu tür sorularda cevap seçeneklerle verilir.
 - Cevaplayıcıdan düşüncelerini en iyi yansıtan seçenek yada seçenekleri işaretlemeleri istenir.
 - Örnek: “Hastalanınca doktora gider misiniz?” a)Evet () b) Hayır()

Kaynak kişilere sorulan sorular dört çeşittir;

a) Olgusal sorular; Kaynak kişilerin yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, medeni durumu, cinsiyeti, doğum yeri, dini, mesleği ile ilgili sorulardır.

b) Davranış soruları; Kaynak kişilerin şahsi ve sosyal etkinlikleri, yapıp etmeleri ile ilgili sorulardır

c) Tutum, inanç ve kanaat soruları; Bir kimsenin belli bir konuda ne düşündüğünü, ne hissettiğini tespit etmeye yönelik sorulardır.

d) Bilgi soruları; Kaynak kişinin belli bir konuda ne bildiği, ne ölçüde bildiği, bu bilgileri hangi kaynaktan öğrendiği yönelik sorulardır.

Anketlere İlişkin Örnekler

a-Olgusal Sorular

Uygun Kutuyu İşaretleyiniz

1-Cinsiyetiniz: Erkek () Kadın ()

2-Öğrenim durumunuz: İlkokul() Lise() Üniversite() Yüksek Lisans() Doktora()

3-Ailenizin yaklaşık aylık geliri: 500-1000 TL() 1000-2000 TL() 2000'den yukarı()

b-Davranış Soruları

1-Günlük bir gazeteyi ne sıklıkla okursunuz?

Düzenli () Bazen () Nadir () Hiç ()

2-Geçen ay ülke sorunlarını konusunda haber aldığınız kaynakları işaretleyiniz.

() Televizyon () Radyo () Gazete

() Arkadaş () İnternet () Diğer

3-Alanınızla ilgili seminer, panel, konferans gibi etkinliklere katılır mısınız?

Tamamen () Kısmen () Hiç ()

c-Tutum, inanç ve kanaat soruları

1- Bugünkü eğitim sistemi kavramların öğrenilmesinde yeterli midir?

Tamamen ()

Kısmen ()

Hiç ()

2- 2008-2009 futbol sezonunda Trabzonspor başarılı olmuştur.

Katılıyorum ()

Kısmen Katılıyorum ()

Katılmıyorum ()

3- Öğrenci affı çıkmasını doğru buluyor musunuz?

Evet ()

Hayır ()

4- Okul uygulamaları, eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının okul kurallarını öğrenmesinde etkilidir.

5	4	3	2	1
		x		
5 Tamamen	4 Oldukça	3 Kısmen	2 Çok az	1 Hiç

d- Bilgi soruları

- 1- Şimdiki YÖK Başkanı kimdir?
- 2- Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Milli Eğitim Bakanlığına bağlıdır.
Evet () Hayır ()
- 3- Futbol müsabakaları, 45 dakikalık iki devre halinde oynanan bir oyundur.
Doğru () Yanlış ()
- 4- Anayasa Mahkemesi'nin anayasa denetim yetkisi günümüz uygulamalarına göre sınırsızdır.

5	4	3	2	1
	x			
5 Tamamen	4 Oldukça	3 Kısmen	2 Çok az	1 Hiç

d. Ölçek

- Ölçekler bireylerin tutum ve davranış ve eğilimleri gibi (yargısal) soyut kavramların ölçülebilmesi için kullanılmaktadır.
 - En sık kullanılan ölçekler likert tipi derecelendirme ölçekleridir.
 - Ölçek maddeleri olumludan olumsuzza veya olumsuzdan olumluya olmak üzere 3- 5-7 veya 9 lu olabilir.
- Bireyden bir durum karşısında nasıl davranacağını seçmesi istenir.
- Ölçme araçlarının nitelikleri iki başlık altında ele alınmaktadır:
 - **Geçerlilik:** ölçülmek istenen özelliği tam ve doğru bir şekilde ve bir başka özellikle karıştırmadan ölçebilme derecesidir.
 - Örnek; depresyon ölçmeyi amaçlayan bir ölçek depresyonu ölçmeli, farklı bir durumla karıştırmamalıdır.
- **Güvenirlilik:** Ölçeğin bir şeyi her defasında aynı derecede ölçebilmesidir.
 - Her ölçümde, ölçeği dolduran bireyin durumunda ölçülen konu ile ilgili bir değişiklik olmamış ise, ölçmenin aynı sonucu vermesi beklenir.

	Etik Olgusu Ölçeği	Hiç Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)
8.	Meslek üyelerinin müşterilerine ait bilgileri diğer şahıslar ile paylaşmadığını düşünüyorum.					
9.	Meslek üyelerinin kanun ile belirlenmiş durumların yetersiz kaldığı durumlar olsa bile etik ilkelerine bağlı kaldığını düşünüyorum.					
10.	Ülkemizde meslek üyelerinin etik ilkeleri uygulamada					

e. Literatür taraması

- Literatür taraması; veri toplama ve toplanan verinin öneminin tartışılması, toplanan verilerin konuyla ya da ilgilenilen problemle ilişkisinin kurulması ve bilginin sınıflandırılması aşamalarından oluşan bir süreçtir

Bir araştırmacı araştırmasına başlarken o konuda yapılan önceki araştırmaları ve kavramsal literatürü bilmek zorundadır.

Literatür taramasına araştırma konusu ile ilgili anahtar kelimenin seçilmesiyle başlanır.

Daha sonra ilgili veri tabanına ulaşılmaya çalışılır.

- Anahtar sözcüklerin seçilmesi taramanın en önemli noktasıdır.
- Literatür taraması, araştırmacının bilim adamlığı düzeyinin bir göstergesi olduğu kadar araştırmanın niteliğini, doğruluğunu ve güvenilirliğini de yansıtır.

[Geri Dön](#)

- Araştırmalarda kullanılacak kaynaklar **ana (orijinal-birincil) kaynaklar** ve **yardımcı (ikincil) kaynaklar** olmak üzere iki kısma ayrılır.
- **Ana Kaynak:** Bir olaya fiilen iştirak etmiş veya çok yakından takip etmiş bir araştırmacının kaleme aldığı eserlerdir.
- **İkincil Kaynak:** Ana kaynaklardan faydalanılarak meydana getirilen inceleme ve derleme türü eserler ikincil kaynaklardır.
- Araştırmalar mümkün oldukça ana kaynaklara dayandırılmaya çalışılmalıdır.
- İkincil kaynaklar, ana kaynakların bir sentezi olup, ana kaynaklara ulaşamaması durumunda önem kazanırlar.
 - Örneğin; araştırmacının bir sosyal olayın bizzat içerisinde bulunarak gözlemlerini aktardığı bir rapor ana kaynaktır.
 - Veya araştırmacının bir deneyi bizzat kendisinin yaparak elde ettiği veriler, bulgular ve sonuçları yayınladığı deney raporu ana kaynaktır.
- Bu raporlardan alıntı yapılarak hazırlanan tarihsel veya betimsel raporlar yardımcı kaynak özelliği taşırlar.

- Literatür taraması, konunun anlaşılmasını sağlar ve araştırmaya yön verecek sorularının uygunluğunu ve gerçek kesitini ortaya çıkarır.
- Literatür taramasıyla, konuya ilişkin kaynaklar-dokümanlar tespit edilir ve toplanır.
- Bu amaçla, konuyla ilişkili bütün tez, kitap ve makalelerin kaynaklar, referanslar veya bibliyografya bölümleri ile günümüzde yaygınlaşan internet de kullanılabilir.
- Literatür taramasından elde edilecek bilgilerle;
 - Konuya ilişkin önceden doğrudan ve dolaylı nelerin yazıldığı veya söylendiği,
 - Konunun önceden işlenen ve işlenmeyen veya eksik bırakılan yönleri,
 - Önceki araştırmalarda kullanılan yöntemler ve ölçekler
 - Önceki araştırmalarda ulaşılan bulgular ve çıkarılan sonuçlar
 - Önceki araştırmalarda yapılan öneriler
 - Önceki araştırmalarda kullanılan kaynaklar
 - gibi hususlar tespit edilebilir.

- Veri elde edilebilecek kaynakların tespiti yapıldıktan sonra, toplanan kaynaklar ilgiye göre okunur.
- Okuma sırasında şunlara dikkat edilmelidir;

- Okuma seçici olmalı, ilgili olmayan bölümlere yüzeysel bakılmalıdır.
 - Okuma esnasında genel çerçeveye ilgili (giriş-gelişme-sonuç) basit bir kurgu oluşturulmalıdır.
 - Okuma işlemi, notlar alınarak yapılmalıdır.
- Veri Kaynakları; insanlar, belgeler, canlı ve cansız varlıkların kalıntılarıdır.
 - Veri kaynakları; “Sözlü”, “Yazılı” ve “Görsel” kaynaklar olarak üç gruptur.
 - **a-Sözlü Veri Kaynakları:** Halk hikayeleri, masallar, türküler, oyunlar vs.
 - **b-Yazılı Veri Kaynakları:** Anlaşmalar, haritalar, mektuplar, kitaplar, dergiler, gazeteler, istatistiki veriler vs.
 - **c-Görsel Veri Kaynakları:** Resimler, heykeller, arkeolojik eserler, film, fotoğraflar..

Bilgi Fişi: (Makale ve Kitap için)

Yahya Akyüz, (2011), **Türk Eğitim Tarihi**, Ankara, Pegem Yayıncılık, s.151.

“İlköğretim zorunluluğu ile ilgili bir girişim eğitimde ilk yenileşme dönemine rastlar. Bu II. Mahmut’un 1824’te yayınladığı bir fermandır. Daha önceki dönemlerde de okuma yazmanın gereği üzerinde duran fermanlar çıkarılmışsa da, 1824 fermanı bu konuyu geniş olarak ele aldığı için zorunluluğu getiren ilk belge kabul edilmektedir.”

- Not 1:** Kitap için; fişin üst kısmında; Yazar Adı ve Soyadı, (Basım Tarihi), **Kitap Adı**, Basım Yeri, Yayınevi, sayfa
- Not 2:** Makale için; Yazar Adı ve Soyadı, (Basım Tarihi), **“Makale Adı”**, *Dergi Adı*, Basım Yeri, cilt/sayı, sayfa aralığı, atıf yapılan sayfa
- Not 3:** Bilgi fişinde (“---”) işareti kullanılması, kaynaktan yapılan alıntının “aynen alıntı” veya “özet alıntı” olduğunu ayırt etmeyi sağlar. Bu durum bilginin yorumlanması açısından önemlidir.
- “B i l g i ” (Aynen Alıntıda - tırnak içinde), B i l g i (Özet Alıntıda - tırnaksız)

f. Arşiv Belgeleri

- Tarih ve kültür araştırmaları için en önemli kaynaklar arşiv belgeleridir.
 - Devlet kurumlarının yazışmaları veya özel şahısların kendileriyle ilgili tuttukları kayıtlar arşiv belgelerini oluşturmaktadır.
 - Bu belgeler, özel izin alınması kaydıyla araştırmacılara açık tutulmaktadır.
 - Türkiye arşiv malzemesi bakımından çok büyük zenginliğe sahiptir.

Bir ferman örneği

[Geri Dön](#)

g. İnternet araştırması

- Günümüzde digital dünyanın bilgiye ulaşması ve onu kullanabilmesi oldukça hızlıdır.
- Bu bilgi kaynaklarından biri de internet araştırmasıdır.

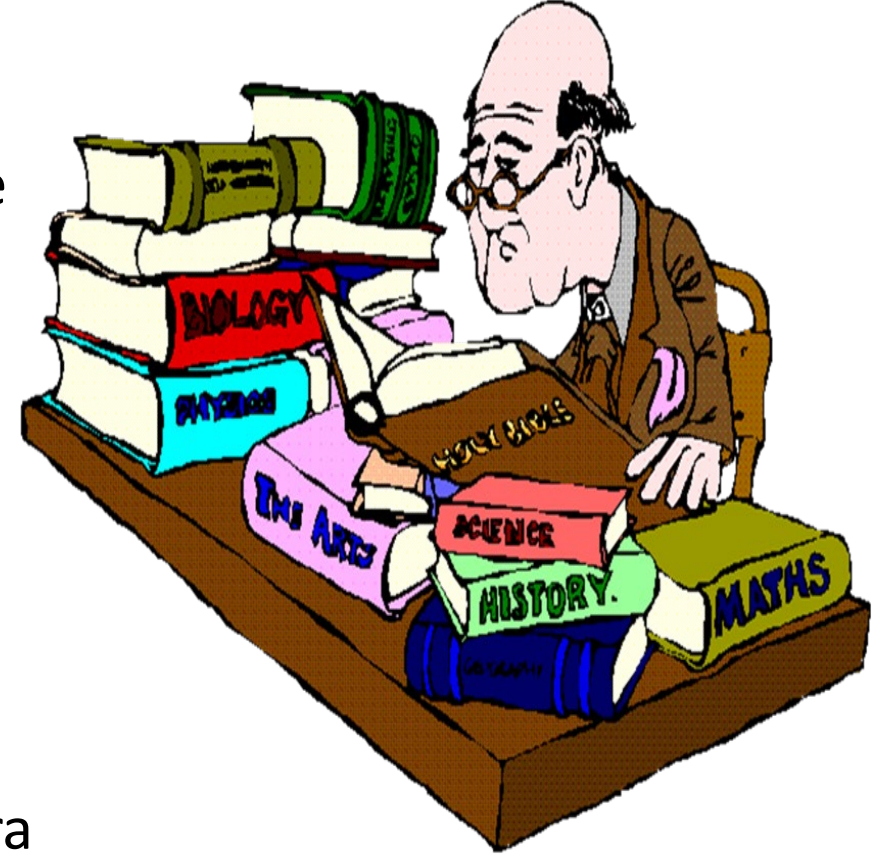

- Modern iletişim tekniklerini kullanarak araştırma veri toplama yöntemlerinin çoğunun internet üzerinden yapılması mümkündür.
- Çoğu kurum ve kütüphanenin internete açılmış olması araştırmacılar için avantajdır.
- İnternet araştırmasında daha çok arama motorları işe yaramaktadır.

[Geri Dön](#)

9.5. Verilerin Analiz Edilmesi

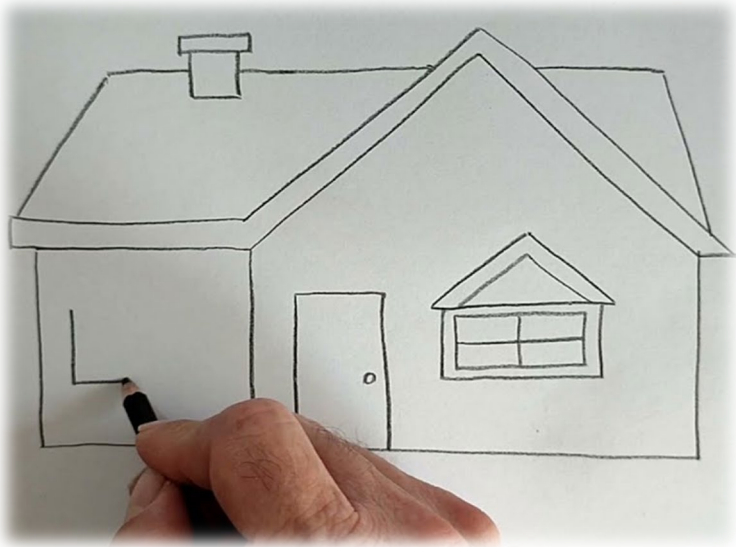
- Veri analizinde kullanılacak hem betimleyici hem de çıkarımsal her türlü istatistiksel teknik tanımlanmalıdır.
- Elde edilen veriler listeler halinde düzenlenebilir.
- Tablolar olarak sunulabilir.
- SPSS ve diğer programlar kullanılarak veriler istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilir.
- Veri analiziyle elde edilen bulguların ve bu bulgulara dayanılarak gerçekleştirilen yorumların raporlaştırılıp yorumlamalar yapılır.

[Geri Dön](#)

9.6. Geçici Plan Hazırlamak

- Her araştırmada başlangıçta geçici bir taslak oluşturulmalıdır.
- Bu taslak araştırmanın yürütülmesi sürecinde önemli bir kılavuz görevi görür.
- Bunun için kaynakların bir kısmının öncelikle incelenmesi gereklidir.

- Kaynakların bir kısmı dikkatlice okunduktan sonra cevabı aranan soru(lar)a, savunulan hipoteze veya dayandırılan kurama uygun olarak alınan notlardan bir taslak halinde geçici "**içindekiler**" planı hazırlanır.
- Hazırlanan bu taslak düzenli veri toplama ve düşüncüyü organize etmede araştırmacıya rehberlik etmesi bakımından çok yararlıdır.
- Bu planda, incelenen yeni kaynaklara yahut araştırma sürecinde yaşanan yeni gelişmelere bağlı olarak muhtelif değişiklikler yapılabilir.

[Geri Dön](#)

- Bir araştırma ana çerçevesiyle üç bölümden meydana gelir;

Giriş; Araştırmanın konusu, amacı (problem), önemi, hipotezi ile konuyla ilişkili literatürün işlendiği bölümdür.

Yöntem (Gelişme); Yönteminin (örneklem, veri toplama ve analiz metotları) ve bulgularının işlendiği bölümdür.

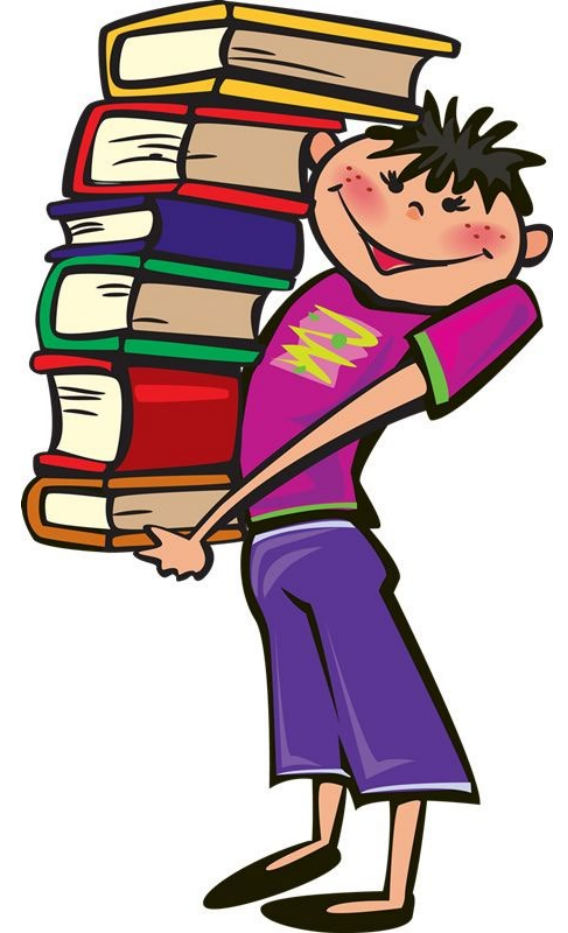
Bulgular ve Sonuç; Araştırmada elde edilen sonuçların değerlendirildiği, genellemelerin yapıldığı, hipotezin doğruluğunun/yanlışlığının ortaya koyulduğu ve ileriye dönük önerilerin işlendiği bölümdür.

- Geçici planda bölümlerin her biri ile ilgili ana ve alt başlıklar belirtilir.
- Araştırmanın ileriki aşamalarında gerek görüldüğü durumlarda bu başlıklar yahut alt başlıklar değiştirilebilir.

Başlangıç Kaynak Listesinin Hazırlanması

- Konuyu sınırladıktan sonra **kaynak** aramaya başlanmalıdır.
- Konu ile ilgili yardımcı olacak ve tekrarı önleyecek bir ***başlangıç kaynak listesi*** yapmak gerekir.
- İyi bir başlangıç listesi oluşturmak zaman alan bir faaliyettir.
- Ama liste ne kadar uzun olursa o kadar çok ve iyi kaynak seçme şansı yakalanmış olur.

[Geri Dön](#)

Konunun Sınırlandırılması

- Araştırma konusunun sınırlandırılması demek onun kapsamının daraltılması demektir.
- Örnek olarak “**Denetim**” konusunu araştıran bir çalışma **denetimle ilgili tüm hususları içeremez**.
- O halde konunun hangi boyutuyla işleneceği açıklığa kavuşturulmalıdır.
- Bu amaçla konu hakkında bilgi sahipleriyle yapılacak “**beyin fırtınası**” yararlı olabilir.
- Bu sayede olabildiğince hızlı bir şekilde birçok fikir üzerinde düşünülmüş olur.
- Araştırmacı bunu tek başına, düşündüklerini boş bir kağıda yazıp düzenlemekle yapar.
- Bir diğer yol, webde yahut kütüphanelerde literatür taramasıdır.
- Beyin fırtınası ya da kütüphane araştırmasından sonra seçilen konuyu sınırlandırılabilir.

[Geri Dön](#)

Konuya Odaklanma

- Kaynak listesini hazırladıktan sonra konu üzerinde odaklanmak gerekir.
- Konunun uzunluğu, hazırlama süresi vs. göz önünde tutularak konuyu iyice sınırlandırmak yerinde bir faaliyettir.
- Konuya odaklanma konuyu sınırlandırmaya benzer.
- Bunun için listedeki kaynakların başlıklarını analiz ederek muhtemel konuların bir kağıda listesi çıkarılabilir.
- Muhtemel konuların listesini yaptıktan sonra var olan kaynakları göz önünde bulundurarak ilgi duyulan bir konu seçilebilir.

[Geri Dön](#)

Başlık Bulma

- Konuyu iyice belirginleştirdikten sonra araştırma için bir başlık bulmak gerekir.
- Çünkü başlık okuyucuyu yönlendirir.
- Başlık tam olarak çalışmanın ne hakkında olduğunu bildirmektir.
- Başlık yazma, hangi kaynakların kullanılacağına karar verme ve çalışmayı organize etmede çok faydalıdır.

[Geri Dön](#)

Araştırma Sorusu ve Argüman Geliştirme

- Araştırma sorusu, çalışmanın planlanması ve yürütülmesi açısından temel teşkil eder.

- Öğrenciler özel bir çalışma alanına odaklandıktan sonra ilgilendikleri konunun özel bir yönüne hitap eden araştırma sorusu (ya da soruları) geliştirmelidirler.
- Daha sonra, araştırma sorusuna bulmayı umdukları bir cevap formüle etmeleri gerekir.
- Bu **hipotez** ya da **argüman** olarak isimlendirilir.
- Hipotez araştırma sorusunun tahmin edilen cevabıdır.

[Geri Dön](#)

- Kaynakları Okurken:

- Okumada ana amaç unutulmamalı.
- Acele etmeden, metinler özümsyerek okunmalı.
- Dikkatsizce çok okuma yerine az da olsa dikkatli okumalı.
- Dikkat dağılmaması için uzun süreli okumaktan kaçınmalı.
- Amaçla ilgili olarak akla gelen yahut metinde bulunan hususlar not alınmalı.
- Rast gele not alınmamalı, geçici plana uygun (içindekiler) olarak not alınmalı.
- Alınan notlarda kaynak bilgilerinin tam olarak belirtilmesi unutulmamalı.

[Geri Dön](#)

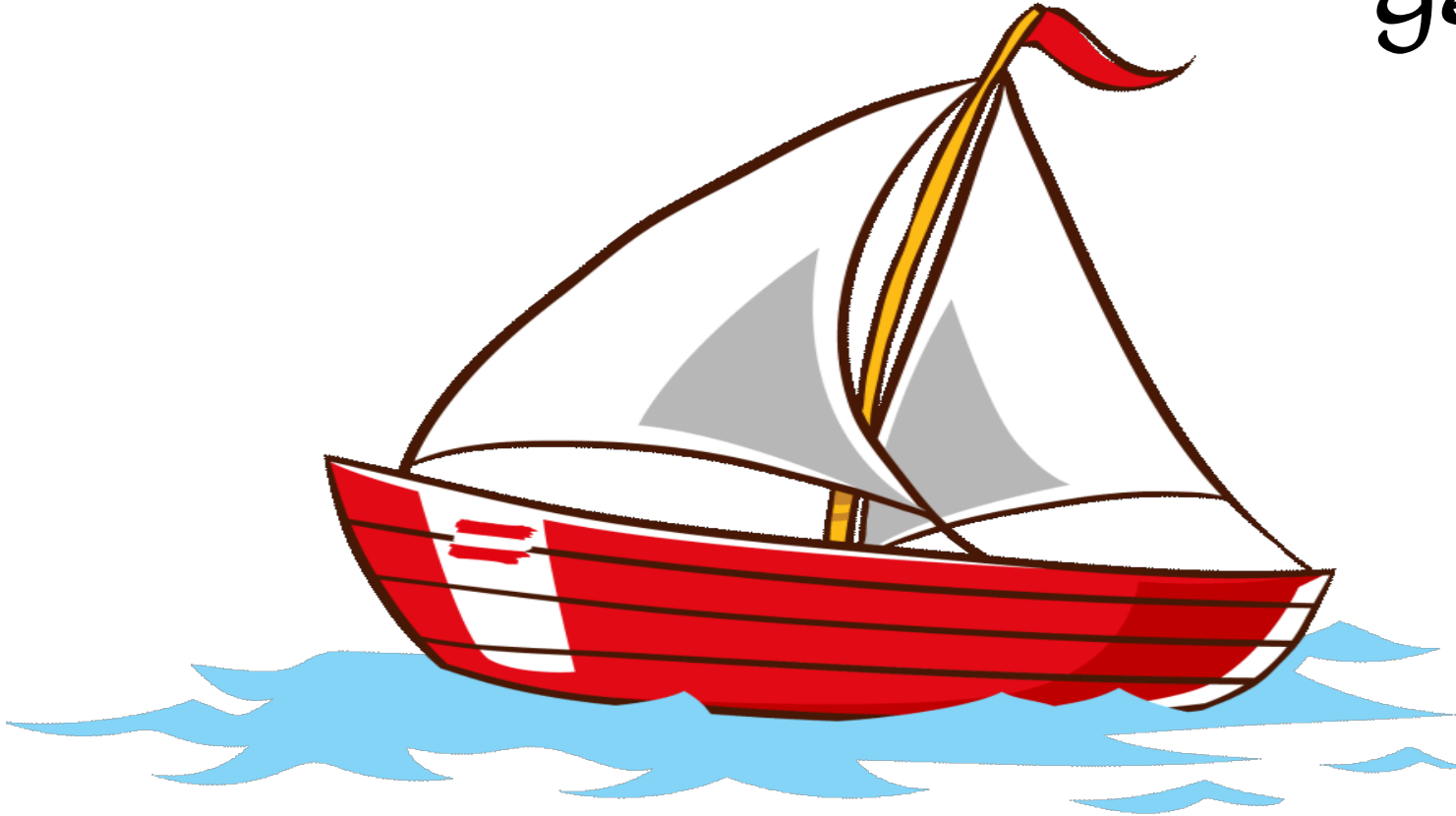
9.7. Çalışma Takvimi (Zaman Çizelgesi)

- Araştırmanın sağlıklı ve düzenli yürütülebilmesi için hafta ve aylara bölünmüş bir çalışma takvimi oluşturulmalıdır.
- Bu takvimde haftalık ve aylık olarak yürütülecek çalışmalar kısaca belirtilmelidir.
- Araştırma hazırlanan bu çalışma takvimine göre yürütülmelidir.

[Geri Dön](#)

Gideceđi limanı bilmeyen gemiye
hiçbir rüzgardan fayda
gelmez...!
Montaigne

[Geri Dön](#)